

nje bo rastlo od dné do dné, in imel boš kaj svojim otročičem zapustiti.

5. Ne pripusti svoji družini nikdar se po semnjih klatiti, če nimajo kakšnega posebnega opravila. Take shodiša so učiliša slabiga zadržanja.

6. Če nisi vedno doma, ali na svojim polji, bo jelo pešati tvoje premoženje. Če se gospodar potika po nepotrebnih potih, je prižgal svečo na obéh koncih.

7. Pervi prihranjeni goldinar je kvas za sto družih. Ne vesh, ali si boš zamogel vselej kaj prislužiti; to pa, kar si si prihranil, je gotovo. Blagó gré gori po niti, doli po vervi.

8. Nikdar ne terpi, da bi se v tvoji hiši kaj pogubilo, kar bi vtegnilo dobro biti za te in za družino, ali za živino in polje. Ena pest slame da dve pesti gnojá, ki zopet eno pest žita daste.

9. Glej, da se v tvoji hiši vse v lepim redi zgodi, in vse na svojim mestu stoji. Odkladki so odpadki. Dobro orodje, lahko delo. Na soncu in dežji v nemar pušeno orodje gré pod zlo, in sicer trikrat prej, kakor od dela.

10. Kadar hlapci orjejo, glej kakó delo opravljajo; skerbi za gnoj in polje dobro gnoji: gnoj je življenje njiv. Kdor ne gnoji, kar je treba, je tat svoje mošnje. Pri žetvi imej štiri oči: po nemarnosti se v enim dnevu lahko več pogubi, kakor v enim tednu pridobi.

11. Svoje otročiče izredi dobre kristijane in od mladih nog jih uči pridniga gospodarstva. Daj vsacimu kakih pet sadnih drevesc v skerb in postavi jih za varhe, tode ne za pastirje svoje živine, da se v mladih letih miloserčnosti do žival vadijo.

12. Rad móli. Cela družina naj moli s teboj vsaki večer sveti roženkranc — in Bog ti bo blagoslovil tvoje gospodarstvo. Dr. Bleiweis.

Zbor nemških kmetovavcov in gojzdnarjev v Gradcu.

Že pred 10 leti so bili nemški kmetovavci in gojzdnarji sklenili, vsako leto po enkrat, mesca Kimovca, pa vselej v kakim drugim nemškem mestu sniti se, da bi se po osem dni od kmetijskih reči pogovarjali, in da bi se tako po večim soznanjenji med seboj edinost naroda bolj uterdila.

Pretečeno leto jih je bilo v Brézslavi, poglavnim mestu Boruške Šilezije, nekaj čez 900 vkup prišlo; letas pa k desetemu zboru v nemškem Gradcu, od 14. do 19. Kimovca, 1505; med temi je bilo čez 800 Štajarcov, ti drugi pa iz celiga cesarstva, in iz unajnih nemških dežel; tudi 4 Talijani, 3 Rusje, 1 Inglež in 1 Francoz.

Vikši predsednik tega zbora so bili že v lanjskim snidu Njih cesarska Visokost gospod Nadvojvoda Ivan izvoljeni. Pričijoči so bili pri tem zboru poslanci ali namestniki 44 kmetijskih družb ali dežel in mest, in sicer od 11 kmetijskih družb našiga cesarstva, edin pa tudi v imeni svitliga kneza Meterniha, in od 32 družb ali mest unajnih nemških dežel. Poslanci visokoveljavne c. k. krajske kmetijske družbe so močno pogrešali in pomilovali odmanjkanje častitiga gospoda Dr. Bleiweisa, kterimu je merzlica na Dunaji v Gradec k zboru priti kratila. Cvet kmetovavcov našiga velikiga cesarstva in vsih družih unajnih nemških dežel, to je, vsi glasovitni možaki, ki z modro besedo in ukam, ali tudi v djanji eno ali drugo vejo kmetijstva obdelujejo, večkrat clo plemenitiga stanu, so se bili v Gradcu snidili; mende kar

svet stoji, ga ni bilo še nikjer taciga kmetijskiga shoda, pa tudi ne pred tacim visokim gosp. predsednikom. —

Pogovarjali so se in od koristnih reči menili, od sedmih zjutraj do dveh popoldne, in sicer narpred v šestih posebnih razdelkih, nemreč: 1) za poljsko kmetijstvo; 2) za živinorejo; 3) za izdelovanje pridelkov; 4) za gojzdarstvo; 5) za sadjo- in vinorejo, in 6) za kmetijsko natorstvo; o poldne pa so iz vsih šestih razdelkov vkup prišli, in pred obličjem visociga predsednika do dveh se čez bolj občinske reči pogovarjali, potem so pa tudi, se bolj soznaniti, večidel vkup kosili.

Njih Ekscelencija gospod grof Matija Vikenburški, štajarski poglavar, so v imeni presvitliga cesarja Ferdinanda celi kmetijski zbor zvečer 17. Kimovca z veliko častjo, veselico in gostovanjem sprejeli; že predni dan so visoki štajarski stanovi vse unajne, to je, ne štajarske kmetovavce — ktere je to veselilo — po železni cesti do Celja doli in do Bruka gori dali potegniti, jih iz ceste na desno in leno v kočijah razpeljati, jim nar lepši štajarske kraje in kmetijstva pokazati, jih prijazno in bogato pogostiti in na večer po enacih potih nazaj v Gradec spraviti. Vsi udje zbora so dobili od imenovanih stanov bronene svetinje dražiga dela v vedni spomin desetiga shoda kmetovavcov v Gradcu, tudi popis štajarskiga kmetijstva v lepih velicah bukval. Od kar se kmetijski shodi pomnijo, ni bilo še kmetijstvo nikoli in nikjer tako časteno; ne samo vse gosposke in mestnjani, vsi Štajarci so zbrane kmetovavce odkritoserčno tako častili, da slednji, ki je pri tem zboru bil, se bo svoje žive dni le s posebnim veseljem njega spomnil. —

(Konec sledi.)

Nekoliko slovénskih beséd, ki se bolj poredkama slišijo po Krajskim.

Meni se zdi, da je vredništvo Novic práv modro storilo, da je v Novicah majhen kotiček odločilo za slovenske besede, ki niso še povsod znane. Slovenci imamo to štato, da gerdo gledamo, če na kakošno neznanko zadenemo. Nekteri pravijo: „ta je pa spét novoskovana;“ drugi pa; „ta je pa že spét ena hrovaška.“ Če bojo pa Novice povedale, da je ta ali una beseda kje na Slovenskim doma, bojo take neznanke s pótanim listam previdene pred nas peršle, ter jim ne bo smel nihče zabavljati. Saj vender mende nobeden pameten Slovenec ni tako svojoglaven, da bi terdil, da morajo slovenski pisavci le besede njegoviga kraja rabiti. Besednjak slovenskih pisavcov je cela Slovénijska. Slovenski pisavci imajo pravico do vsih beséd, ki se govore na Slovenskim, naj bodo v navadi na Krajskim, Štajarskim, Koroškim, Goriskim ali pa Teržaškim. Se vé, da imajo pisavci dolžnost paziti, da take beséde rabijo, ki so bolj navadne, če jih imajo na zbiranje. Če jih pa ni na zbiranje, mende ne bomo zamerli, če kdo rabi kakošno bolj neznano, pa vender tú ali tam navadno. Dosti je, da jo le tako postavi, da ga braveci lahko razumijo. Takih beséd, ki še niso povsod znane, se sliši semtertje po deželi še veliko. Marsikterih zastonj išemo po besednjakih. Nate nekoliko takih:

Na Dolenskim med Kerko in Savo se slišijo beséde: Karola *) (Schiebtruhe). — Kukec **) se imenuje vsaka žival, ktéra v tléh živi ter včasih iz svoje luknje kuka;

*) Karola mende ni slovenska beseda, akoravno se na Notranjskim pogostoma (karijola) sliši; ampak je laška: carretto, carriuola od besede carro (Karren.)

**) Kukec tudi ni prava slovenska beseda, ampak je nemška: gucken; práv za práv se govori lukati, postavimo: sonce poluka skoz oblake. Vredništvo.

Zbor nemških kmetovavcov in gojzdnarjev v Gradcu.

(Konec.)

C. k. štajarska kmetijska družba je za enake dni napravila razstavo žebcov in kobil, bikov in krav, med ktere naj lepši je po razsodbi unanjih pregledovavcov v pohvalo in v prihodnji spodbodik čez 200 rumenih cekinov in ravno toliko novih tolarjev razdeljenih bilo; tudi je bila razstava pitanih volov, prascov, kopunov i. t. d.; razstava na drugim mestu 257 kmetijskih orodij ali mašin; razstava mnogih pridelkov kakor volne, žita, vina, grojzdja, sadja, vertnine, cvetlice i. t. d. Pri vsaki razstavi so bili unanji komisarji izvoljeni razsoditi, komu gré namenjeni dar v spoznanje in v spomin; tako je gosp. Filip Vitez, rojen v Ipávi, zdaj zlo spoštovan mestnjak v Gradcu, prvo svetinjo za lepe jesenske cvetlice dobil. Vidilo se je pri vsih razstavah, da se Štajarci močno gibljejo, da z velikanskimi koraki naprej gredó. Bog hotel! da bi se tudi pri nas enaki duh vnel, in da kakor po Štajarskim bi po celi Slovenii kmetijstvo evelo! —

Če je pa iz vsiga Nemškiga, od Francoskih mej do severniga morja, in iz celiga našiga cesarstva 1505 kmetovavcov v Gradcu snidilo se, od koga so se vender pogovarjali? — Nihče ne more na to vprašanje primerjeniga odgovora dati, kér nikomur ni mogoče bilo, per vsih šesterih razdelkih pričujočimu biti; ko je človek v enim govoril ali poslušal, ni mogel slišati, kar so se v drugim menili; vse pa, kar je v vsih šesterih razdelkih in v občinskem zboru noviga in koristniga oznanjeno, pohvaljeno in priporočeno bilo, bodo skupej zbrali, natisnili, in v podobi bukev med vse ude razdelili; potem še le se bo vedilo, kaj je bilo braniga ali govorjeniga, zakaj tudi govore so naglopisci proti popisovali.

De bi pa vender braveci Novic saj nekoliko tega zvedili, kar je bilo v zboru govorjeniga, se jim tukaj pové, da nekdo je prepričal do beliga dne, da, če ne bo pri gojzdi in drevesih, pri lesu in dervih boljšiga gospodarstva ali varstva, kakor dosihmal, ne bodo naših vnukov otroci imeli ne ob čim ne s čim si kruha speči, ne kosila skuhati. — — — Od korúnove gnjilobe je prišlo v zbor clo veliko spiskov, pa tudi v mnogih razdelkih in v velikim zboru so kar veliko od nje govorili, tode nobedin gotovo ne vé, od kod de je ta bolezen? Večidel so mislili, da pride že nekaj let sem, od nenavadnih vremen, in da bo tedaj po družih boljih vremenih tudi prešla. Veliko skušinj iz mnogih krajev in dežel spričuje, da korún iz semena, še clo iz Amerikanskiga zaplojen, je tudi gnjilobi podveržen. — — — Neki dohtar, ki je pet let v Ameriki bil, je svetoval, divjiga korúna iz večerne Amerikanske dežele Kili, kjer 1500 sežnjevisoko nad morjem raste, si znova v Evropo zaploditi. — Drugi so z enim glasom terdili, da korúna ne gré na gnoj, ampak na preorane ledine ali deteliša saditi; dekórún iz gnoja je bolj lojen in gnjilobi podveržen, iz ledin pa zdrav in razsipčen. Gosp. Dr. Hlubek so pokazali korúna na več ko deset lehah, pa vsaciga drugači vsajeniga; vsi kemijski gnoji, — mnogoverstne soli — niso pri njem nič zdali; ta, ki je bil na pustim in redkim vsajen, je bil nar bolj zdrav. — Vinorednikam je bilo s prepričanjem svetvano, raji domače, znane in že odeželjene tertne plemena saditi, kot unanje, od kterih se še ne vé, ali se bodo po deželi obrnile ali ne? Vse več, tudi Amerikanske dežele imajo svoje lastne divje tertne plemena, samosevke, iz kterih so si prvi vinoredniki zdaj obdelovane tertne plemena zaplodili. Naj si tedaj vinoredniki le po malim in za skuš-

njo unanjih tertnih plemen zasadé, in le po večletnim prepričanju od njih koristnosti v večim številu pomnožé. —

Neki glasoviten Goratán je po velikoletnih in na tanjko speljanih skušnjah zvedil, koliko piče ali reje gré enimu volu znane teže na dan dajati, da se nar berže, ko se da, odebelí, in da se pri tem clo nič reje ne pokvari; zakaj, ko se mu preveč da, bo želodec sicer skuhal, čevne pijavkice pa ne morejo čez svojo moč poserkati, in kar je vol preveč snel, bo šlo k veliki škodi gospodarja v blato. — Tako so se čez mnoge druge važne reči pogovarjali. —

Tudi so Njih cesarska visokost gospod Nadvojvoda Ivan 100 cekinov temu obljubili, kteri bo do prihodnjiga leta in po razsodbi kmetijskiga zbora v Kili, kjer se bo prihodnje leto družba snidila, nar bolj práv odgovoril: Od kod pride pričujoče zverženje poslov, in kako bi jih bilo nar bolj práv nazaj k pridu kmetijstva obrniti? — — —

M. Vertovec.

Nekoliko slovénских beséd, ki se bolj poredkama slišijo po Krajskim.

(Konec.)

Séna, sénast; séna je rana, ki se bolniku naredí, če dolgo na eni strani leží. — Serpó (verlegen, betroffen); če človek kakšno neumno naredí in ne vé, kako bi se zgovoril, pravijo, da se serpó derží, ali de serpó gleda. — Šica; namesto sušica, kakor šiti, namesto sušiti ali pa hine, namesto suhine. Šica se imenuje smrka, ki se sama od sebe posuší. — Španovija (Compagnie), postavim: v španovii kupčevati; španovijo s kterim iméti. Korenina te beséde je mende: pan. Pan poméni v čéském jeziku to kar v našim pomeni: gospod. Sopan, župan ali špan (Mitherr). Od tod pride španovija, španovijic, španovijski i. t. d. — Štromelj, drevó, ki je že zlo suho. Postavim: na tvojim vertu ni eniga lépiga drevésa, sami štromelji rastejo v njem. Korenina te beséde je strom. Strom poméni v čéském jeziku drevó. — Zbogati se (an Brauchbarkeit, Fruchtbarkeit, Kraft abgenommen haben); postavim: séme se zboga, če ga kmét dolgo ne spremeni. Zboga se vsaka réč, tudi dušne moči. — Udmih (Echo), postavim: če v to le dolino zavékaš, se udmih déla, sliši. — Vželj, tisti dél roke, ki je med ramo in komolcam; postavim: za vžélje se metati, to je tako se metati, da eden družiga med ramama in komolcama za roke prime. Gorénski Poljanci pravijo: veželjati se (ringen) to je: za vžélje se metati. — Gorénski Poljanci imajo tudi té le beséde: Istniga (Capital). Pét sto goldinarjev je bilo istnige, zdaj so pa že trije čimži zatečeni. Korenina te beséde je: isti. Isti, a, o, poméni v južno slovanskim jeziku d. d. d. nāmliche, der — die — dasselbe. Slovenci imamo od té korenine besédo: t- isti ali ta- isti. Ta beséda je znana tudi Čéham in Slovakam. Čéhi pravijo: jistina Capital; jisti gewiss, sicher; jistac Eigenthümer, Schuldner, Gewährsmann. Slovaki pa istina. — Podvizati se (sich beeilen); postavim: podvizajte se, da ne boste maše zamudili. — Svojiti se; postavim: ta človek se z menoj svôji, pa si nisva nič v žlahti. Svojic (alle Anverwandten und Verschwägerten); Krajci navadno pravimo: te svoje. — Okoli Préske rabijo besédo voliti (testiren, legiren); postavim: meni je volil 50 gold. bratu pa 40 gold. Ta beséda nadoméstí besédo zašafati. — Cerkljanci imajo té le beséde: Runjast; postavim: na runjast papir se ne more tako lepo pisati, kakor na gladkiga. Veršelj (Segel, Segeltuch). Cerkljanci so nekda platno za veršélje tkali. Korenina je verh. — Ukvarjati se s kakšno réčjo (auf etwas viel Mühe und Zeit verwenden); postavim: to